

ВИЗНАЧЕННЯ РЕЙТИНГУ СУДДІВ ШЛЯХОМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ

Сірант О.Р.

*магістр Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Доводиться констатувати, що створення ефективної системи судочинства становить нині один з найпріоритетніших напрямів формування правової держави та вимог суспільства. Натомість, слід погодитись з думкою Є. Кубко, який зазначає, що процес реформування судової системи, є довготривалим, і досвід інших країн доводить, що змінити судову систему за 1–2 роки неможливо [1].

Отже, вносити зміни до законодавства потрібно поступово, враховуючи при цьому думку суспільства. Одним із напрямів удосконалення системи судочинства, подолання негативних моментів, які мають місце у цій сфері і є нагальною вимогою сьогодення може стати визначення рейтингу суддів шляхом запровадження електронного голосування, що дасть змогу встановити причини та умови, які негативно впливають на судочинство. В контексті адаптації національного законодавства до вимог Європейського Союзу таке визначення рейтингу є вагомим чинником, який відобразить демократичний порядок здійснення судочинства.

Водночас, на нашу думку, встановлення такого рейтингу дозволить визначити якість роботи суддів та призведе до зростання довіри населення до судової системи загалом. Окрім того, громадяни, які проживають на території обслуговування відповідного суду безпосередньо за допомогою анкетування та висловлення окремих пропозицій зможуть визначати рівень довіри до конкретних суддів.

Для того, щоб реалізувати вищевказане для громадян необхідно створити окремий розділ на веб-сайті суду, адже таке анкетування доцільно проводити в електронному вигляді.

Свої міркування стосовно діяльності судді та відповіді на анкетні запитання громадяни, зможуть висловити на веб-сайті та підтвердити за допомогою електронного підпису.

У цьому контексті слід зауважити, що згідно ст.1 Закону України «Про електронний цифровий підпис», електронний підпис – це дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних [2].

Згідно ст. 4 зазначеного Закону електронний цифровий підпис засвідчує фізичну особу та ідентифікує підписувача [2].

Слід наголосити на тому, що органи суддівського самоврядування повинні враховувати результати такого анкетування, а діяльність суддів, які займають низьке місце у рейтингу повинна бути під їх пильною увагою. Таке регулярне оцінювання кожного судді упродовж перебування його на посаді повинно проводитись з метою виявлення індивідуальних потреб судді щодо вдосконалення, стимулювання його до постійного ознайомлення з чинним законодавством, особливо щодо рішень Європейського Суду з прав людини з метою професійного зростання.

Для прикладу Вищий господарський суд підсумував результати надходження заяв та скарг за 2014 рік та провів їх порівняння з 2013 роком. У місцевих господарських судах 84,6% рішень відповідають вимогам чинного законодавства і набирають законної сили після закінчення строку для їх оскарження. Кількість справ розглянутих судами першої інстанції у 2014, збільшилась на 2,4% порівняно з 2013 роком, що підтверджує їх достатньо високий рівень. Водночас, 15,4% судових рішень викликають нарікання щодо їх законності [3].

Отже, якщо поглянути на судову систему Європейського Союзу, то слід зауважити, що визначення рейтингу суддів забезпечує досить високий рівень якості їх професійної діяльності. Саме тому проведення електронного анкетування зможе або підтвердити, або спростувати думку про суб'єктивну залежність прийнятих судових рішень та від інших різних чинників і сприятиме розкриттю реальних причин, що в подальшому можуть стати об'єктом наукових досліджень і узагальнення вищою судовою інстанцією.

Ще одним критерієм, який об'єктивно можна оцінити за рахунок електронного опитування є причини утворення залишку нерозглянутих

справ. Посилаючись на матеріали Вищого господарського суду, залишок нерозглянутих справ на кінець 2014 року зменшився на 23,8% порівняно з 2013 роком. Це безперечно позитивний аспект, але досліджень причин виникнення залишку, і суб'єктивних, і об'єктивних у матеріалах Вищого господарського суду ми не знайшли. Натомість, це також може стати предметом електронного опитування, зацікавлених юридичних і фізичних осіб. Безперечно ці проблеми впливають на рейтинг судді, але одночасно вони дають підстави для наукового дослідження зокрема, підставу аналізу щодо необхідності внесення змін у чинне законодавство. Підтвердженням нашої думки є те, що протягом 2014 року до апеляційних господарських судів надійшло на розгляд 50,2 тис. звернень з апеляційними скаргами та заявами [3].

У 2014 році найбільшу кількість справ (8,7 тис.) розглянуто Київським апеляційним господарським судом. Кожним суддею апеляційної інстанції в середньому розглядалося 211 апеляційних скарг та заяв (майже одна скарга в день), а це також є критерій оцінки роботи нижчестоящих судів. Але, цю діяльність доцільно оцінити позитивно, так як у 2014 році до Вищого господарського суду України надійшло 1,2 тис. заяв про перегляд судових рішень господарських судів Верховним судом України, що на 6,6 % менше порівняно з 2013 роком. За результатами розгляду 181 справи Верховним Судом України задоволено повністю або частково 86 заяв, що становлять 47%. [3].

Безперечно такий аналіз показує тільки кількісний бік проблеми, але не розкриває його якісної складової, що носить об'єктивний характер. Натомість, вважаємо, що сформульовані нами пропозиції дадуть змогу врахувати усі ці аспекти, і в загальнодержавному масштабі, і в розрізі конкретного суду.

Здійснення аналізу пропозицій громадян та оцінка дії суддів і працівників апарату суду на веб-сайті суду, суттєвим чином вплинуть на підвищення довіри до суду, хоча крім юридичного, це питання містить ще й соціальний та психологічний аспекти. Соціальний – це думка людей, водночас щодо психологічного аспекту, ця проблема набагато складніша. Відсутність стабільності в законодавстві про статус суддів, навряд чи буде сприйматися суддями, як позитив і бажання щось

покращити. В матеріалах сайту не потрібно розміщувати процесуальні рішення, доцільно надати юридичну консультацію особі, яка звернулась з відповідним прохання, або скаргою на суддю індивідуально у кожному конкретному випадку.

З огляду на вказане вище, виникає необхідність закріпити за цим напрямом роботи окремого співробітника, адже враховуючи загальну кількість скарг, робота з матеріалами веб-сайту буде вимагати відповідну кількість часу, що для судді може створити додаткові проблеми.

На нашу думку, доцільно внести доповнення у ст. 89 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» такого змісту: «оцінювання судді повинно проводитись не тільки під час розгляду питання про обрання судді безстроково та проведення конкурсу на зайняття посади у відповідному суді, а регулярно, упродовж всього строку перебування на посаді».

Звичайно, при прийнятті рішення про визначення рейтингу суддів шляхом запровадження електронного голосування нині може виникнути питання про застосування електронного підпису. Не у всіх фізичних осіб, є потреба в отриманні електронного цифрового підпису, тим паче, що за нього щорічно потрібно вносити грошовий внесок. Але юридичні фірми, які безпосередньо працюють в правоохоронній сфері, на наш погляд, дуже зацікавлені в визначенні рейтингу, і можливо не стільки в рейтингу судді, скільки в визначенні причин і умов, які негативно впливають на судочинство.

Підсумовуючи викладене вище можемо зазначити, що сьогодні існує нагальна потреба у розгляді питання про внесення змін до ст. 128 Конституції України щодо процедури визначення рейтингу суддів. Процесуальний бік цього питання доцільно викласти в Законі України «Про судоустрій і статус суддів».

1. Кубко Є. Реформувати потрібно не лише судову систему, а й правову систему в цілому / Євген Кубко // Закон і бізнес. – 4–10 квіт. 2015 р. – № 14 (1208). – С. 14.

2. Про електронний цифровий підпис: закон України від 18.10.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.

3. Працюємо на підвищення довіри. Підсумки та плани. // Закон і бізнес. – 28.03. – 03.04. 2015 р. – № 13 (1207). – С. 7.